

1

NAUČNÁ STEZKA LOUČNÁ POD KLÍNOVCEM LEHRPFAD LOUČNÁ POD KLÍNOVCEM

Loučná pod Klínovcem

Osídlení u Loučné pod Klínovcem (dříve Böhmisches Wiesenthal) a protějšího saského Oberwiesenthalu vzniklo pravděpodobně už koncem 14. století. První písemná zmínka o osadě Wizinthalu či Wyzenthalu na saské straně je z roku 1406, na české pak z roku 1431. Loučná tehdy jako součást panství Perštejn patřila šlechtickému rodu Schönburgů, během husitských válek však zpustla. Další rozvoj nastal ve 20. letech 16. století, kdy byly objeveny stříbrné rudy v hraničním údolí Zechengrund. V důsledku toho bylo v roce 1527 nově založeno město Oberwiesenthal (původně Neustadt) a ves Loučná byla pány z Fictumu povýšena na město. V roce 1545 se Loučná, která tehdy měla 32 domů, stala majetkem české královské komory a roku 1601 ji císař Rudolf II. povýšil na svobodné horní královské město, jímž zůstala až do roku 1918.

Těžba stříbrných, ale také železných rud u Loučné však byla vždy jen malého rozsahu a po třicetileté válce téměř ustala. Obyvatelé města se pak živilí zvláště paličkováním krajek, výrobou prýmků a stuh a od roku 1880 také šitím rukavic. Ve městě a jeho okolí bylo i několik drobných železářských výrobníků.

Až do 19. století se město zvětšovalo jen zvolna, v roce 1910 v něm žilo 1 237 obyvatel ve 140 domech, z nichž téměř polovina však nestála přímo ve městě, ale roztroušená v jeho okolí. Rychlejší rozvoj nastal po 1. světové válce, kdy se do roku 1930 počet domů zvýšil na 180 a počet obyvatel na historické maximum 1 355. I přes status města si Loučná uchovala až do roku 1945 podobu zemědělské láňové vsi s jednou hlavní ulicí a úzkými pruhy pastvin a poliček vybíhajícími za domy kolmo do svahu.

Odsunem německého obyvatelstva po roce 1945 se Loučná téměř vyvylidnila. Do roku 1991 klesl počet stálých obyvatel na pouhých 16; dvě třetiny někdejších domů byly po válce zbořeny. Obrat nastal až v 90. letech po otevření pěšího přechodu do Německa a zvláště díky rozvoji zimních sportů. Počátkem roku 2019 měla Loučná pod Klínovcem, která je od roku 2006 opět městem, 124 trvalých obyvatel, z nichž ovšem 68 bydlí v sousedním Háji, jenž k ní byl připojen v roce 1950. Loučná v současnosti těží ze své výhodné polohy pod nejvyšší krušnohorskou horou a je vyhledávaným střediskem zimních i letních sportů.

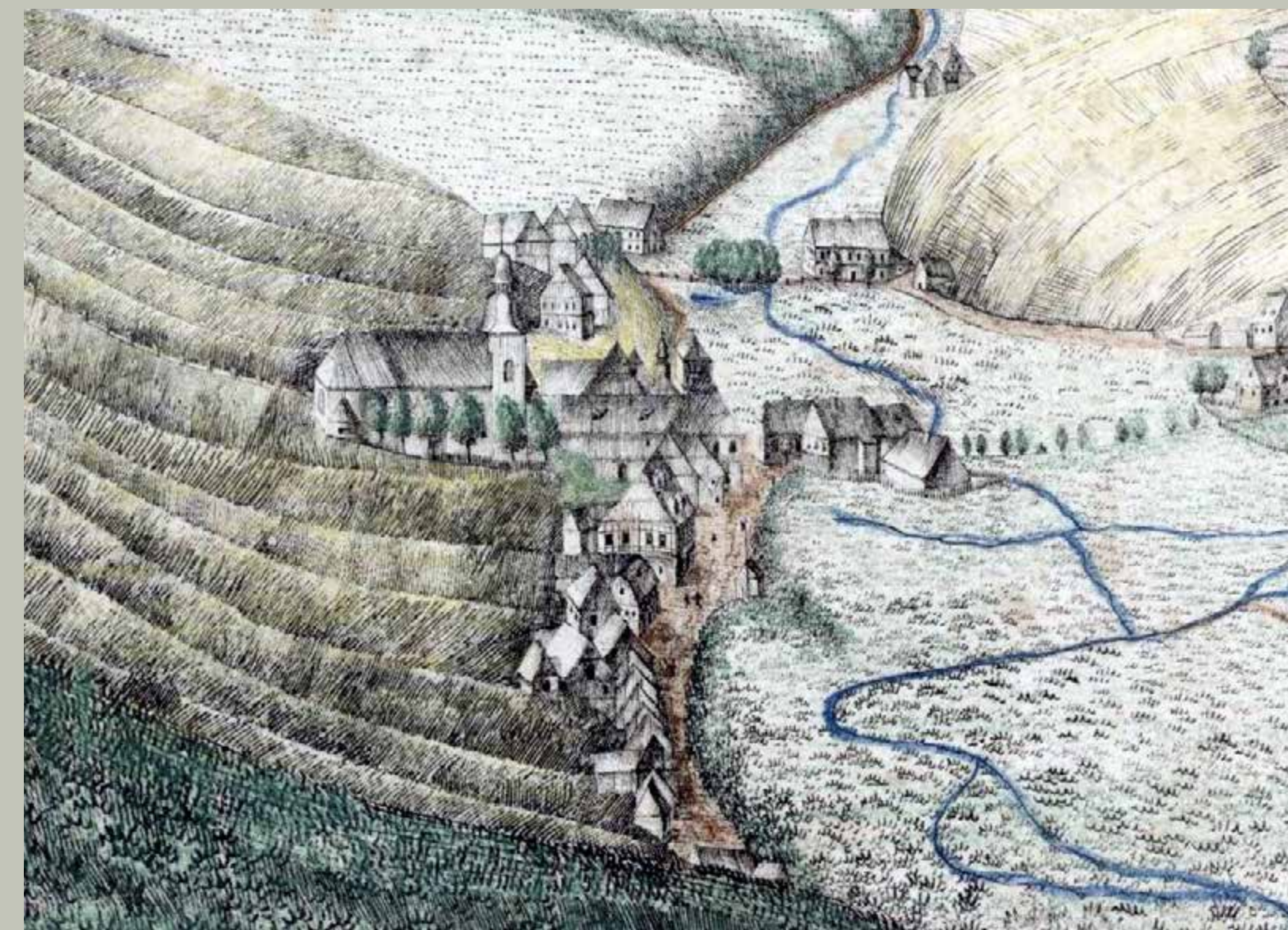
Loučná pod Klínovcem

Die Besiedelung im Raum Loučná pod Klínovcem (früher Böhmisches Wiesenthal) und des gegenüberliegenden sächsischen Oberwiesenthal setzte wahrscheinlich schon Ende des 14. Jh. ein. Im Jahre 1406 wird der Weiler Wizinthal bzw. Wyzenthal auf sächsischer Seite erstmals schriftlich erwähnt, 1431 dann auf böhmischer Seite. Böhmisches Wiesenthal gehörte damals als Bestandteil der Herrschaft Pürstein (Perštejn) zum Adelsgeschlecht der Schönburger. Während der Hussitenkriege aber verödete es. Zu einem erneuten Aufschwung kam es in den 20er Jahren des 16. Jh., als im Grenzlat Zechengrund Silbererze gefunden wurden. Infolgedessen kam es 1527 zur Neugründung der Stadt Oberwiesenthal (ursprünglich Neustadt). Das Dorf Böhmisches Wiesenthal wurde von den Herren von Vitzthum zur Stadt erhoben. 1545 wurde Böhmisches Wiesenthal, das damals 32 Häuser zählte, Eigentum der böhmischen Königskammer, 1601 erhob Kaiser Rudolf II. es zu einer freien königlichen Bergstadt, was es dann bis 1918 auch blieb.

Der Abbau von Silber- aber auch von Eisenerzen bei Böhmisches Wiesenthal war immer nur von geringem Umfang, nach dem Dreißigjährigen Krieg wurde er fast gänzlich eingestellt. Der Broterwerb der Einwohner der Stadt wurde dann insbesondere in Form von Spitzen-Klöppelei, der Herstellung von Posamenten und Schleifen und ab 1880 auch durch das Nähen von Handschuhen sichergestellt. In Stadt und Umgebung gab es zudem mehrere kleinere Eisenhüttenbetriebe.

Bis zum 19. Jh. vergrößerte sich die Stadt nur langsam, 1910 lebten hier 1 237 Einwohner in 140 Häusern, von denen fast die Hälfte aber nicht direkt in der Stadt standen, sondern in der näheren Umgebung zerstreut waren. Einen schnelleren Aufschwung erlebte die Stadt nach dem Ersten Weltkrieg, als die Häuserzahl sich auf 180 erhöhte und die Einwohnerzahl das historische Maximum von 1 355 erreichte. Trotz seiner Stellung als Stadt behielt Böhmisches Wiesenthal bis 1945 die Form eines Hufendorfs mit einer Hauptstraße und engen Weide- und Feldstreifen, die hinter den Häusern senkrecht in den Hang ausliefen.

Infolge der Vertreibung der deutschen Einwohnerschaft aber wurde Böhmisches Wiesenthal mehr oder weniger entvölkert. Bis 1991 sank die Zahl der ständigen Einwohner auf nur noch 16; zwei Drittel der Häuser wurden nach dem Krieg abgerissen. Eine Kehrtwende trat erst in den 90er Jahren nach der Eröffnung eines Fußgängerübergangs nach Deutschland und insbesondere durch die Entwicklung der hiesigen Wintersportgebiete ein. Anfang 2019 zählte das heutige Loučná pod Klínovcem, das seit 2006 erneut Stadt-Status besitzt, 124 ständige Einwohner, von denen 68 allerdings in benachbarten Háji (Stolzenhain) wohnen, das 1950 eingemeindet wurde. Loučná profitiert gegenwärtig von seiner günstigen Lage am Fuße des höchsten Berges des Erzgebirges und ist ein beliebter Ferienort für Winter- und Sommersport.

Loučná pod Klínovcem na litografii z roku 1827
Böhmisches Wiesenthal (Loučná pod Klínovcem) auf einer Lithografie aus dem Jahre 1827

Loučná a Oberwiesenthal (1910). I když se německé jméno Loučné Wiesenthal obvykle vysvětluje jako „Luční údolí“ (Wiese = louka, T(h)al = údolí), čemuž odpovídá i podoba městského znaku se zelenou loukou naspodu, je skutečnost jiná. Nejstarší písemná podoba Wyzenthal/Wizinthal obsahuje staroněmecké slovo wyz, tj. bílý (v současnosti weiß), a šlo tedy o „Bílé údolí“. V souladu s tím je i jméno hraničního potoku Polava (Pöhlbach). V něm se stejně jako v případě říčky Pöhlha na druhé straně Fichtelbergu skrývá slovanské slovo bílý – původně, před německou středověkou kolonizací, šlo o Bílý potok, Bělava. Český název Loučná dostala obec teprve v roce 1949.

Böhmisches Wiesenthal und Oberwiesenthal (1910). Obwohl der deutsche Name von Loučná (Wiesenthal) die Wörter Wiese und T(h)al enthält, wofür auch die Abbildung einer grünen Wiese im unteren Teil des Stadtwappens sprechen würde, verhält sich die Ursprung des Namens doch etwas anders. Die älteste bekannte Namensform Wyzenthal/Wizinthal enthält das mittelhochdeutsche wyz (weiß), sodass der Ort in heutiger Übersetzung eigentlich „Weißtal“ hieß. Ähnlich verhält es sich auch mit dem Namen des Grenzaches Polava (Pöhlbach). In diesem Namen verbirgt sich, wie übrigens auch bei dem Flüsschen Pöhlha auf der anderen Seite des Fichtelbergs, das slawische Wort „bily“ (weiß) – ursprünglich, vor der deutschen Kolonisation im Mittelalter, hieß dieses Flüsslein Bílý potok, Bělava. Böhmisches Wiesenthal erhielt seinen tschechischen Namen Loučná erst nach dem Jahr 1949.

Téměř polovina domů patřících původně k Loučné nestála před 2. světovou válkou přímo ve městě, ale po skupinách nebo izolované v jeho okolí. Šlo o části Zieroldberg a Gählerberg při cestě ke Klínovci, Häuselberg a Höferův mlýn při cestě podél Polavy do Českých Hamrů a Grund na druhé straně kopce mezi Hájem a Českými Hamry (pohlednice z roku 1914).

Fast die Hälfte der ursprünglich zu Böhmisches Wiesenthalgehörenden Häuser standen vor dem Zweiten Weltkrieg nicht direkt in der Stadt, sondern in Gruppen oder isoliert in der Umgebung der Stadt. Hierbei handelte es sich um die Teile Zieroldberg und Gählerberg am Weg zum Keilberg, Häuselberg und Höfermühle entlang des Pöhlbaches nach České Hamry (Böhmisches Hammer) und Grund auf der anderen Seite des Berges zwischen Stolzenhain (Háj) und Böhmisches Hammer (Ansichtskarte aus dem Jahre 1914).

Dominantu Loučné tvořil barokní jednolodní kostel Obrácení sv. Pavla z let 1731–1737, rozšířený v letech 1801–1802 o čtverhrannou věž (foto z 60. let 20. století). Po 2. světové válce dlouho chátral a 12. června 1981 byl odstřelen. První katolický kostel v Loučné byl vysvěcen už v roce 1656, stával na nechráněné výšně u dnešního hřbitova při cestě do Háje a brzy podlehl zubu času.

Pozdně barokní budova bývalé radnice s mansardovou střechou z roku 1784 (dnes hotel). Před ní stojí socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1826 a pomník obětem války (foto ze 70. let 20. století).

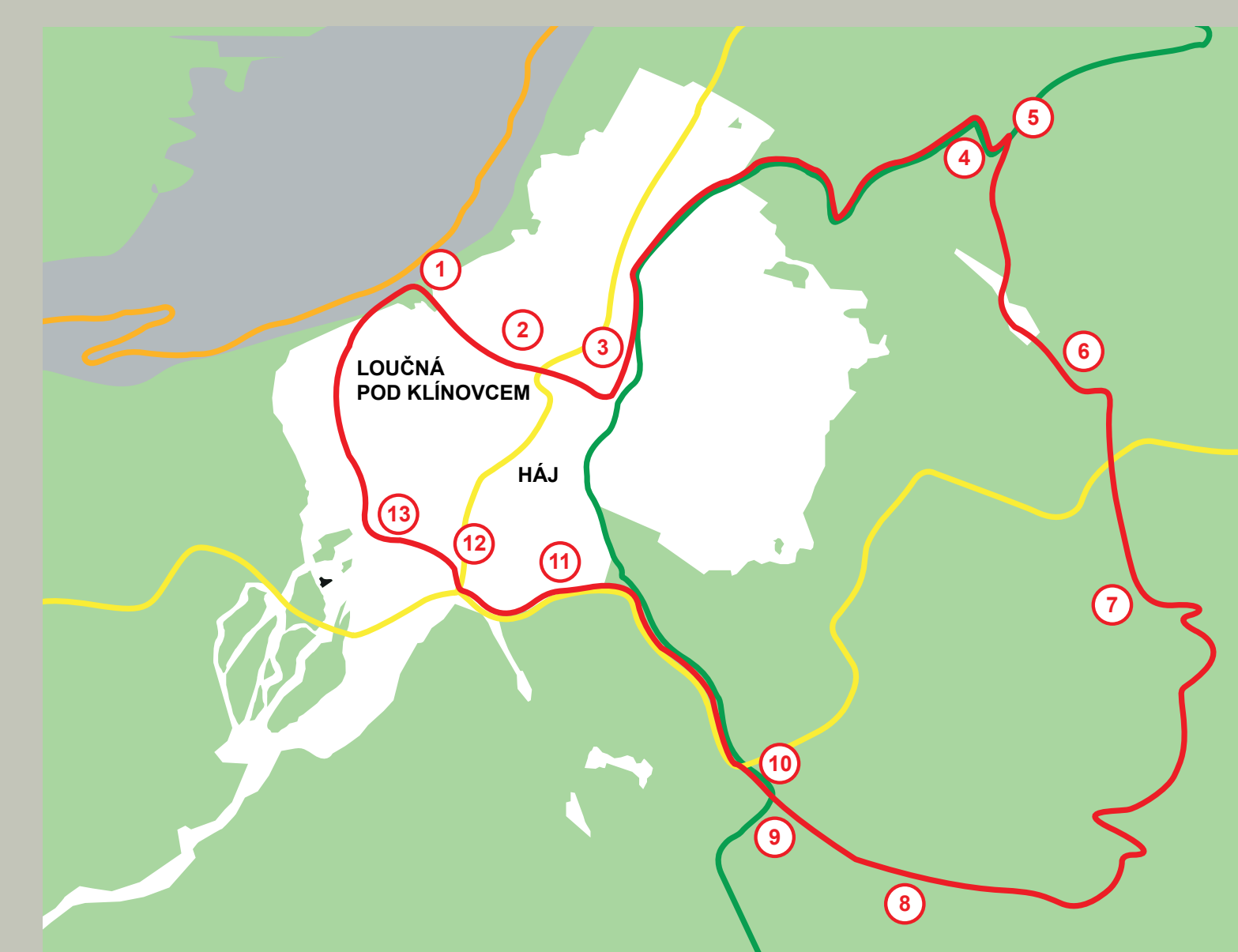
Die Dominante von Böhmisches Wiesenthal bildete die in den Jahren 1731–1737 erbaute einschiffige barocke Pauli-Bekehrung-Kirche, die 1801/02 noch einen vierzeckigen Turm erhielt (Foto aus den 60er Jahren des 20. Jh.). Nach dem Zweiten Weltkrieg verfiel die Kirche immer mehr, am 12. Juli 1981 wurde sie gesprengt. Die Weihe der ersten katholischen Kirche in Böhmisches Wiesenthal fand bereits im Jahre 1656 statt. Das Gotteshaus, das auf einer ungeschützten Anhöhe am heutigen Friedhof am Weg nach Stolzenhain stand, musste dem Zahn der Zeit schon bald Tribut bezahlen.

Spätbarocker Bau des ehemaligen Rathauses mit Mansardendach aus dem Jahr 1784 (heute ein Hotel). Davor stehen eine Statue des hl. Johannes Nepomuk aus dem Jahr 1826 und ein Kriegsofferdenkmal (Foto aus den 70er Jahren des 20. Jh.).

Přímo z Loučné sice nejsou známé žádné skvostné ukázky rudních nerostů, město však proslulo nálezy krystalů nerostu leucitu (KAlSi₃O₁₀), jež lze najít v muzeích po celém světě. Leucit se vyskytuje v třetihorních sopečných horninách, na nichž Loučná stojí. Dokonale omezené krystaly leucitu (resp. správněji pseudoleucitu) ve tvaru čtyřdvoacetistěny dosahují běžné velikosti 3 až 5 cm, ale byly nalezeny krystaly velké až 20 cm (foto Roman Gramblička).

Direkt aus Böhmisches Wiesenthal sind zwar keine prächtigen Beispiele von Erzmineralen bekannt, doch ist die Stadt berühmt für Funde von Kristallen des Minerals Leucit (KAlSi₃O₁₀), die heute in Museen auf der ganzen Welt zu bewundern sind. Leucit kommt im tertiären Vulkangestein vor, auf dem die Stadt steht. Die perfekt begrenzten Leucitkristalle (bzw. richtiger: Pseudoleucit) in Form eines Dodekaeders erreichen in der Regel eine Größe von 3 bis 5 cm, doch wurden auch Kristalle mit einer Größe von bis zu 20 cm gefunden (Foto Roman Gramblička).

- Legenda / Legende**
1. Loučná pod Klínovcem / Böhmisches Wiesenthal
  2. Malíř Gustav Zindel / Maler Gustav Zindel
  3. Háj / Stolzenhain
  4. Mlýny a hamry / Mühlen und Hammer
  5. Vápenka / Kalkwerk
  6. Geologie
  7. Lesní hospodaření / Forstwirtschaft
  8. Krušnohorské tisícovky / Tausender im Erzgebirge
  9. Meluzína / Wirbelstein
  10. Mýto – Bärenwald / Maut – Bärenwald
  11. Pastviště / Weberger
  12. Hofberg / Hofberg
  13. Klinovec a Fichtelberg / Keilberg und Fichtelberg

Naučná trasa je vedena převážně po udržovaných cestách, má 13 zastávek a měří cca 17,5 km. Der Lehrpfad ist meistens auf befestigten Wegen geführt, hat eine Länge von ca. 17,5 km und beinhaltet 13 Haltestellen. Texty / Texte: Michal Urban, Petr Bohdál

Europäische Union. Europäischer Fonds für regionale Entwicklung. Evropská unie. Evropský fond pro regionální rozvoj.

Ahoj sousede. Hallo Nachbar. Interreg V A / 2014–2020

